

ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*М.В. Романюк, канд. екон. наук,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Невідповідність рівня розвитку податкової системи України реаліям сьогодення та деформація інструментів контролю за процесом нарахування та сплати податків призводять до формування суттєвих протиріч в системі відносин “держава-власник” стосовно перерозподілу прибутку, одержаного в процесі господарювання.

Податок на прибуток, як один з основних податків прямої дії, повинен, поряд з фіскальною функцією, виконувати функцію регулюючу – стимулювати суб’єктів господарської діяльності до ефективного використання обмежених ресурсів. Однак регулююча функція жодною мірою не знайшла свого відображення в чинному Законі України “Про оподаткування прибутку підприємств”. До того ж, принципи оподаткування прибутку, визначені в Законі, суперечать не тільки основам теорії оподаткування, але і не можуть бути пояснені з точки зору традиційної економічної теорії. Так, наприклад, закладений в Законі принцип “першої події” стосовно визначення валових доходів та валових витрат, нівелює аванси як економічне поняття, оскільки згідно з цим принципом аванси одержані – це валовий дохід, а аванси сплачені – валові витрати.

Зміни, що вносяться в законодавство, яке регулює оподаткування прибутку, як правило, не є системними та носять косметичний характер, або ставлять за мету вирішити нагальні проблеми держави стосовно вирішення проблем фінансування вирішення соціальних проблем. При цьому зростання податкового тягаря іноді пояснюється виходячи з закладених раніше диспропорцій.

Так, зокрема, запропонованим Мінфіном України проектом змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” передбачена заборона банкам створювати страхові резерви під активні операції за рахунок валових витрат.

Заплановане збільшення податкового тиску на банківську систему України зумовлене, з одного боку, зростанням впливу соціальних проблем на дохідну частину бюджету України, з іншого – значним розходженням оприлюднених фінансових результатів банків України та їх результатів, визначених з метою оподаткування, що обумовлено різними принципами, закладеними у документах, які регламентують визначення фінансового результату та оподаткованого прибутку.

На практиці при кредитуванні економіки банки забезпечують передумови для її зростання, а отже, поліпшення добробуту нації, отримання прибутку підприємницьким середовищем, зростання податкових відрахувань до бюджету тощо. При цьому, щоб задовольняти потреби економіки в кредитних ресурсах, банки потребують нарощування капіталу, на котре спрямовують практично весь свій прибуток. В той же час, прибуток нівелюється сформованими під кредити резервами. Якщо ці резерви формуватимуть ще й за рахунок прибутку після оподаткування, то це ще більше обмежить капітал банків.

Тому, на наш погляд, запропоновані зміни до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” тягнуть за собою значне підвищення ризиковості банківської діяльності та зниження захищеності коштів, розміщених підприємствами і населенням на банківських рахунках. Розвиток банківської системи повинен підтримуватися державою, оскільки банки – це інституції, що відповідають за кошти суспільства. Збільшення ризиковості банківської діяльності внаслідок застосування фіскального підходу до оподаткування прибутку не відповідає вимогам ринкового середовища і суспільним очікуванням. Стабільність в оподаткуванні прибутків банків – основа для зростання прибутковості їх роботи, що, як наслідок, веде до зниження ризиковості банківської діяльності.

Романюк, М.В. Оподаткування податком на прибуток банківської діяльності [Текст] / М.В. Романюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доп. VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (10-11 листопада 2005 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2005. - Вип. 8. - С. 26.